

Viulukilpailu putoaa jalustaltaan

**Taru Leppänen
VIULISTI, MUSIIKKI
JA IDENTITEETTI.**

Suomen Etnomusikologisen Seuran julkaisuja 6. Vaasa 2000, 230 s.

Sibelius-viulukilpailua käsittelevät mediatekstit kertovat paljosta muustakin kuin viulunsoitosta ja musiikista. Itse asiassa Taru Leppäsen musiikkitieteen väitöskirjan luettuaan on valmis kysymään toisinkin päin: kertovatko tekstit musiikista yleensä lainkaan?

Leppänen kyseenalaistaa tutkimuksessaan autonomisen musiikkikäsitteilyksen, joka rajaa musiikin muusta maailmasta irralliseksi ilmiöksi. Autonominen musiikkikäsitteily jäsentää musiikin teoksiksi, joiden säveltäjät ovat yksilöllisiä ja vapaita ja joita kuunnellaan vain "musiikkina", siis tietyllä tavalla vain niiden itsensä vuoksi. Klassista musiikkia erityisemmin tuntemattomalle mediatutkijalle ajatus on suorastaan hämmentävä: miten niin musiikki olisi jotenkin autonomista, muista elämän ilmiöistä irrallaan? Elävätkö säveltäjät ja viulistit taikamaailmassa, jossa ei ole koskaan kuultukaan tv-mainoksista tai Beethovenia soittavista kännyköistä?

Lukemisen edetessä alkaa musiikintutkimuksesta ja mediatutkimuksesta kuitenkin löytyä yhteisiä piirteitä. Autonominen musiikkikäsitteily näyttää ainakin jossain määrin vertautuvan elokuvan "auteuriin", joka aikanaan nostettiin jalustalle elokuvateoksen yksilöllisenä luojana. Käsitteilyksen romuttamisesta on kuitenkin jo kulunut vuosia, ja nytkö siis alkavat rapista klassisen musiikin norsunluutornitkin?

Kirjan alkuosassa Leppänen osoittaa vakuuttavasti, kuinka erilaisilla tila-, pukeutumisen- ja esiintymiskonventioilla on rakennettu ja edelleen sitkeästi ylläpidetään käsitteilyä musiikin ja muun maailman erillisyydestä. Koko klassisen musiikin koulutus näyttää tähtäävän siihen, että musikko sisältäisi tehtävänsä "puhtaan musiikin" esittäjänä.

Kontrasti on valtava siihen näkökulmaan, joka avautuu, kun lähdetään viulukilpailua käsittelevien lehtijuttujen ja radio-ohjelmien analyysiin. Leppänen on asettanut tutkimustehtäväkseen sen selvittämisen, miten musiikki ja viulistit rakentuvat mediateksteissä ja minkä muiden asioiden kanssa musiikki niissä kytketään yhteen. Apuvälineekseen hän ottaa artikulaatioteorian ja problematisoi sen pohjalta "musiikkiläisen" ja "ulkomusiikkiläisen" välistä suhdetta.

Kulttuurintutkimuksen valtavirtausta noudatellen Leppänen nostaa aineistostaan esiin sukupuolen, kansallisuuden, "rodun" ja etnisyyden rakentumisen viulukilpailuja käsittelevissä teksteissä. Kaikki käsitteitä, joilla ei pitäisi olla mitään tekemistä "itse" musiikin kanssa. Mediatutkimukselle näiden erittelemineen ei paljasta mitään yllättävää, sillä samankaltaisia tuloksia on aiemmin saatu esimerkiksi henkilöjournalismin sukupuolisuutta, onnettomuusuoittosoinnin kansallisuutta tai Hollywood-elokuvan rodullisuutta käsittelevissä tutkimuksissa. Myöskään menetelmällisesti Leppäsellä ei ole tarjota mitään uusia oivalluksia mediatekstien erittelyyn.

Kansallisuus nousee tutkituista käsitteistä eksplisiiteimmiksi esiin. Sen merkitys on jopa niin keskeinen, että viulisteista puhuttiin ja kirjoitettiin vain hyvin harvoin siten, että heidän kansallisuutensa olisi jätetty mainitsematta. Yksilöiden välinen viulukilpailu esiintyy mediassa kansallisten joukkueiden kamppailuna viulunsoiton parhaimmuudesta kuin jääkiekon maailmanmestaruuskisoissa ikään. Kun pellavapainen Pekka Kuusisto voittaa kilpailun, riemuitsee Aamulehden kuvateksti: "Kultaa Suomelle!"

Sukupuoli mainittiin harvemmin ja etnisyydestä ja "rodusta" puhuttiin eksplisiitisti vieläkin harvemmin. Se, että näitä käsitteitä ei suoraan tuoda mediateksteissä esiin, ei kuitenkaan tarkoita etteikö niillä olisi merkitystä. Kiinnostavaa sitä vastoin on havaita, kuinka toiseus määrittyy sekä populaarikulttuurin että korkeakulttuurin ilmiöissä samojen lainalaisuuksien mukaan. Sillä ketä ovat-

kaan viulukilpailujen toiset? – Aasialaisia naisviulisteja ja "systeemisiä" pianisteja tietenkin!

Etnisyyden analyysi paljastaa, kuinka samat ominaisuudet saavat erilaisia arvotuksia silloin kun ne liitetään eri etnisiin ryhmiin. Esimerkiksi aasialaiset musikit luokitellaan Sibelius-kilpailuissa huonoiksi viulisteiksi sen vuoksi, että he eivät ole saaneet länsimaista koulutusta sekä siksi, että ovat sitä saaneet. Erona aasialaisen ja suomalaisen viulistin välillä taas on se, että aasialaiset eivät ulkomaillaakaan opi soittamaan kunnolla, kun taas suomalaiset kyllä oppivat.

Yksi Leppäsen tutkimuksen kiinnostava alaluku liittyy musiikkiesitysten kielellistämisen ongelmaan. Musiikkiin ja kirjoittamiseen liittyvistä ongelmista ehkä merkittävin on se, että musiikin on ajateltu olevan kielen tavoittamattomissa. Journalistisia tekstejä analysoidessaan Leppänen joutuukin toteamaan, että toimittajat ovat ilmeisesti vaikeuksissa yrittäessään kuvata kuulemiaan esityksiä. Samoin jopa musikit itse musiikista puhuessaan siirtyvät kuvaamaan sävellysten muotoa ja rakennetta. Löytyisikö tästä kielellistämisen vajavaisuudesta ainakin osaseily sille, että viulukilpailua käsittelevissä jutuissa usein siirrytään puhumaan musikon sukupuolesta, kauneudesta ja hameenpituudesta, kun ei osata puhua musiikista?

MARI MAASILTA

WTC:n jälki-järitykset

**Turo Uskali (toim.)
MEDIATESTI.**

SYYSKUUN YHDESTOISTA.

Jyväskylän yliopisto: Mediainsti-tuutti 2001. 186 s.

Turo Uskalin ennakkoluuloton yritys koota kirjaksi Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitoksen laaja-alaisuus ajankohtaisen mediatapahtuman tarkastelun puitteissa ansaitsee hatunnoston. Tutkijoiden on toivottavaa osallistua ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun eikä vain kaihella menneitä tapahtumia. Me-